

Borgarting lagmannsrett - LB-2011-190420

Instans	Borgarting lagmannsrett - Kjennelse
Dato	2011-12-07
Publisert	LB-2011-190420
Stikkord	22. juli-saken. Oppnevning av bistandsadvokat. Straffeprosessloven § 107a første ledd c, § 107a tredje ledd.
Sammendrag	Begjæring om oppnevning av bistandsadvokat fra resepsjonsvakt som arbeidet i Regjeringskvartalet ble avslått da lagmannsretten fant at lovens krav om betydelig skade ikke var oppfylt. (Sammendrag ved Lovdata)
Saksgang	Oslo tingrett TOSLO-2011-159057 - Borgarting lagmannsrett LB-2011-190420 (11-190420SAK-BORG/04).
Parter	A (advokat Helene Elness).
Forfatter	Lagdommer Kristel Heyerdahl. Lagdommer Anne Austbø. Konstituert lagdommer Eyvin Sivertsen.

Saken gjelder oppnevning av bistandsadvokat etter straffeprosessloven § 107 a.

Den 4. oktober 2011 fremsatte advokat Helene Elness på vegne av A, født 0.0.1979, en begjæring til Oslo tingrett om oppnevning av bistandsadvokat i anledning straffesak mot B. B er siktet for handlingene ved Regjeringskvartalet i Oslo og på Utøya i Buskerud 22. juli 2011, hvor til sammen 77 mennesker mistet livet.

A arbeidet som resepsjonsvakt i Departementenes servicesenter og arbeidet i X-departementet på eksplosjonstidspunktet.

Oslo tingrett avsto begjæringen om oppnevning som bistandsadvokat i beslutning av 12. oktober 2011. Tingretten la til grunn at A har sterke reaksjoner og er svært preget av det som skjedde, men fant ikke at vilkårene i straffeprosessloven § 107 a var oppfylt.

A anket den 26. oktober 2011 avslaget til Borgarting lagmannsrett. Det er anført at vilkårene for oppnevning av bistandsadvokat etter straffeprosessloven § 107 a er oppfylt. Lagmannsretten legger til grunn at både § 107 a første ledd bokstav c) og § 107 a tredje ledd er påberopt som grunnlag for oppnevning.

Anken kom først inn til lagmannsretten 25. november 2011 fordi tingretten har avventet avgjørelser fra Borgarting lagmannsrett og Høyesterett som kunne avgjort spørsmålene som anken reiser.

Det er anført at A må anses som fornærmet, fordi hun arbeider i Regjeringskvartalet til daglig og derfor var en del av målet til gjerningsmannen. Hun er rammet direkte av terrorhandlingen selv om hun ikke er direkte skadet. Under og etter eksplosjonen mottok hun sterke inntrykk, som i ettertid har preget henne sterkt. Det kan ikke legges avgjørende vekt på at hun ikke er blitt sykmeldt. Hun har kjempet seg på jobb hver dag, noe som også er i samsvar med anbefalingen fra hennes lege og psykolog. Hun har hatt store vanskeligheter med søvn etter hendelsen og har gått på sovemedisiner. Hun går ukentlig til fysioterapeut på grunn av kronisk hodepine og muskelsmerter etter 22. juli, og hun har hatt mange samtaler med psykolog. Fastlegen har gitt henne diagnosen posttraumatisk stresslidelse. Det er ikke avklart hvordan det vil gå med henne helsemessig. Hun har ikke kapasitet til å håndtere mer enn hva hun nå gjør, og har behov for bistandsadvokat for å fremme sine krav. Hun har vist til en kollega, som var på arbeid i R5, som har fått oppnevnt bistandsadvokat. Hun ble sykmeldt etter 22. juli. I forbindelse med anken har A fremlagt erklæringer fra behandlende fysioterapeut, bedriftsoverlegen i Departementenes servicesenter og sin fastlege.

Lagmannsretten er kommet til at anken må forkastes.

Etter straffeprosessloven § 107a første ledd bokstav c) har en fornærmet rett til å få oppnevnt bistandsadvokat i saker «hvor det er grunn til å tro at fornærmede som følge av handlingen får betydelig skade på legeme eller helbred».

Lagmannsretten finner ikke grunn til å gå inn på spørsmålet om A er å anse som fornærmet i saken, idet retten finner at lovens krav om betydelig skade ikke er oppfylt.

Straffeprosessloven § 107a første ledd bokstav c) er grundig drøftet i Rt-2006-1021, hvor det i avsnitt 12 følgende heter:

(12) I forarbeidene til straffeprosessloven § 107a er det for den nærmere fastleggelse av uttrykket «betydelig skade på legeme eller helbred» vist til definisjonen i straffeloven § 9, se Ot.prp.nr.33 (1993-1994) side 50. Straffeloven § 9 første ledd lyder: «§ 9. Ved betydelig Skade paa Legeme eller Helbred forstaaes i denne Lov Skade, hvorved nogen mister eller faar væsentlig Svækkelse paa Syn, Hørsel, Taleevne eller Evne til at forplante sin Slægt, bliver vanfør, udygtig til at fortsætte sit Erhverv eller i høi Grad vansiret, falder i livsfarlig eller langvarig Sygdom eller bliver påført alvorlig psykisk skade.»

(13) Det alternativ i denne definisjonen som er relevant for denne saken, er alternativet «alvorlig psykisk skade».

(14) I forarbeidene til straffeloven § 9 heter det (Ot.prp.nr.20 (1991-1992) kapittel 3.7.3): «Departementet vil bemerke at det er riktig som påpekt av Riksadvokatens at begrepet «alvorlig psykisk skade» i utgangspunktet er noe upresist, og at det ikke tilsvarer noen kjent medisinsk eller rettsmedisinsk diagnose eller juridisk uttrykk. Departementet ser likevel ikke dette som noen avgjørende innvending mot forslaget. Det er ikke mulig å gi en fullstendig avklaring av begrepets innhold verken i lovteksten eller i motivene. Departementet tar likevel sikte på å gi noen utgangspunkter for tolkningen, jf spesialmotivene i kapittel 10. Det nærmere innholdet i den rettslige standarden må avklares gjennom rettspraksis.»

(15) I spesialmotivene til § 9 uttaler departementet:

«Departementet foreslår at uttrykket «sindssyg» erstattes med uttrykket «påført alvorlig psykisk skade». I dette ligger en realitetsendring. Etter gjeldende rett omfatter begrepet «sindssyg» bare psykisk sykdom som er så alvorlig at den kan betegnes som en psykose.

I arbeidsgruppens utredning er alvorlig psykisk skade forklart slik (s 22):

«Med alvorlig psykisk skade siktes, foruten psykoser, til slike tilstander som alvorlige og langvarige depresjoner, tvangs- og angstnevroses, spiseforstyrrelser og lignende. Derimot er uttrykket ikke ment å omfatte slike tilstander som lettere depresjoner, konsentrasjonsproblemer, irritabilitet og lettere angsttilstander.»

Departementet viser til dette.»

Etter en lovendring i 2008 har fornærmede en ubetinget rett på bistandsadvokat dersom vilkårene i straffeprosessloven §107a første ledd bokstav c) er oppfylt.

I flere saker om oppnevning av bistandsadvokat i dette sakskomplekset har lagmannsretten under henvisning til uttalelsene i forarbeidene og avgjørelsen i Rt-2006-1021 lagt til grunn at begrepet alvorlig psykisk skade skal tolkes strengt. I HR-2011-2152-U uttalte Høyesterett at dette var en riktig lovtolkning, se avsnitt 21 og 22.

Vurderingstemaet i saken er om «det er grunn til å tro» at handlingen vil ha til følge en slik betydelig skade på legeme eller helbred.

Under eksplosjonen arbeidet A i resepsjonen i X-departementet. Hun opplevde at vinduer i bygningen ble blåst ut, men ble ikke selv fysisk skadet. Hun var i bygningen i én time før evakuering til Høyesterett fant sted. Før hun forlot Regjeringskvartalet så hun skadde og døde personer, blant annet en død kollega, og hun bisto i arbeidet med å få oversikt over situasjonen. I ettertid sliter hun med søvnforstyrrelser, og mottar jevnlig behandling og oppfølging av fysioterapeut, bedriftshelsetjenesten og fastlegen. Av de fremlagte erklæringene fremgår det at medisinsk oppfølging anses nødvendig for å forebygge sykefravær. I erklæringen fra hennes fastlege, spesialist i allmenntidrett dr. Øyvind Kristensen, heter det:

A har hatt store søvnvansker og psykiske traumer i etterkant av at hun var på jobb som sikkerhetsvakt i X-departementet 22. juli. Hun ble selv ikke fysisk skadet. Hun måtte vokte X-departementet i lengre tid

etter smellet. Utenfor der hun satt ble hennes døde kollega liggende til hennes påsyn i lang tid. Hele hendelsen har gitt henne store sykdomsplager. Tross dette har hun klart å være på jobb og har ikke vært sykmeldt. Hun har måttet bruke sovemedisin og det har vært nødvendig med regelmessig og tett medisinsk oppfølging i etterkant.

Hun har fått diagnosen P82 Posttraumatisk stresslidelse av meg i tillegg til diagnosen søvnløshet.

Som tingretten legger lagmannsretten til grunn at A har sterke reaksjoner og er svært preget av det som skjedde. Lagmannsretten legger også til grunn at A har helsemessige plager som følge av hendelsene, som krever medisinsk og fysikalsk behandling for at hun skal unngå sykmelding.

Lagmannsretten er likevel kommet til at dette ikke er nok til at lovens vilkår er oppfylt. De plager og symptomer som det er redegjort for i anken og i de fremlagte erklæringene fra lege og fysioterapeut - søvnforstyrrelser, uspesifiserte psykiske traumer, stress, muskelsmerter og spenningshodepine - er etter lagmannsrettens syn å likestille med tilstander som «lettere depresjoner, konsentrasjonsproblemer, irritabilitet og lettere angsttilstander». Slike tilstander er i henhold til Rt-2006-1021, med videre henvisning til forarbeidene, ikke å anse som betydelig skade i lovens forstand. I tilknytning til As diagnose bemerkes at Høyesterett i denne avgjørelsen også legger til grunn at ikke alle former for lidelser som går under diagnosen posttraumatisk stresslidelse, kan anses som en alvorlig psykisk skade, jf. avsnitt 16.

Lagmannsretten er på denne bakgrunn kommet til at det ikke er grunn til å tro at A vil få en betydelig psykisk skade. Det er da ikke hjemmel for oppnevning av bistandsadvokat etter straffeprosessloven § 107a første ledd bokstav c).

Lagmannsretten har vurdert om straffeprosessloven § 107a tredje ledd gir hjemmel for oppnevning av bistandsadvokat i denne saken. Bestemmelsen gir en utvidet adgang til å oppnevne bistandsadvokat, eksempelvis for andre skadelidte, slik dette begrepet brukes i strafferettslig forstand. Bestemmelsen lyder som følger:

Retten kan også oppnevne bistandsadvokat i andre tilfeller der sakens art og alvor, hensynet til de berørte eller andre særlige forhold tilsier at det er behov for advokat.

Bestemmelsen kom inn i loven i forbindelse med behandlingen av NOU 2006:10, Fornærmede i straffeprosessen - nytt perspektiv og nye rettigheter. Formålet med lovendringene var å styrke fornærmedes og etterlattes stilling. Om lovhistorikken vises til Rt-2008-1502, hvor det redegjøres detaljert for denne.

Det fremgår av forarbeidene, Ot.prp.nr.11 (2007-2008) side 113 at bestemmelsen i straffeprosessloven § 107a tredje ledd

(...) åpner for en skjønnsmessig adgang til å oppnevne bistandsadvokat utenom de tilfellene som er nevnt i første og annet ledd. Bestemmelsen er ment som en snever unntaksregel, selv om utformingen av den er gjort nokså generell. Formålet er særlig å kunne fange opp tilfeller der det vil være særlig behov for advokat på grunn av særegne omstendigheter i saken.

Videre heter det på side 30:

(...) oppnevning av bistandsadvokat må være knyttet til gjennomføringen av straffesaken. Behovet for advokat må begrunnes i behovet for bistandsadvokat i forbindelse med utøvelsen av prosessuelle rettigheter og plikter i saken.

Selv om saken er av særdeles alvorlig karakter, er lagmannsretten - i likhet med tingretten - av den oppfatning at As behov for bistand etter eksplosjonen i regjeringskvartalet knytter seg til andre forhold enn gjennomføring av selve straffesaken. Dette gjelder særlig for helsemessige behov. As status som vitne i saken medfører ikke rettigheter eller plikter av slik prosessuell karakter at det er grunnlag for oppnevning av bistandsadvokat.

Lagmannsretten kan heller ikke se at det at As kollega etter en konkret vurdering har fått oppnevnt bistandsadvokat, kan medføre noen forskjellsbehandling som kan lede til noe annet resultat.

Etter dette forkastes anken.

Kjennelsen er enstemmig.

Slutning

Anken forkastes.